

počasno na štiri gerla, kar se jim prav gladko zlega; okroglih napevov Štajarskih ne morejo krožiti in tudi nočejo...¹ Štajarci radi naglo in enoglasno pojo; počasne koroške popevke jim ne vstrežejo.«²

Leta 1857. pa isti Slomšek o Kranjcih že piše: »Kranjci radi na dva gerla pojo (dasi so leta 1850. — kakor je pisal — še enoglasno peli), jih pesme so lepoglasne, de bi jih le poslušal; naj pa tudi razumel besede pesemske.«³

Iz vsega tega se vidi, da je naša cerkvena, pa tudi svetna narodna pesem doživela koncem 18. in v prvi polovici 19. stoletja velik preobrat pod tujim vplivom. Na cerkveno glasbo je v prvi vrsti vplivala instrumentalna glasba tedanje vsemogočne italijanske opere, na svetno pa v prvi vrsti nova iznajdba preprostih moških zborov. Ni sicer škode, če so nove pesmi vznikle, toda škoda je, da je stare — zopet s Slomškom govorim — »ptuji duh« izpodrinil; tudi stare bi se bile morale ohraniti. Tako da smo — kakor v drugih strokah — tudi v glasbi v 19. stoletju pač doživeli začetek in velik

¹ Zgodnja Danica, 1850, str. 194. Kakšni so bili ti napevi, ne vem; če so bili po melodični fakturi in tonalnosti podobni navedenim starejšim, je bilo res deloma nemogoče, da bi jih peli v preprostem večglasju, kakršno se je pri nas razvilo. Podčrtal pis.

² Res je, da naše sedanje pesmi splošno v enoglasju niso kdovekaj efektne, saj pa tudi ves njih melodični ustroj temelji na večglasju, tako da melodija nujno zahteva opore v harmoniji, dočim so bile starejše pesmi absolutna melodija.

³ Drobince za novo leto 1857, str. 296.

razvoj naše umetnostne kulture, toda hkrati je isto 19. stoletje tudi smrtni dan naše narodne kulture, doba uničevanja starih ljudskih kulturnih vrednot.¹

Velika škoda je — kakor drugod, tako tudi v glasbi — da nismo imeli v prvi polovici 19. stoletja v nobeni stroki temeljito izobraženih strokovnjakov — vse sami samouki, diletanti, ljubitelji umetnosti, in kot taki podvrženi enostranskemu naziranju, najrazličnejšim dnevnim vplivom, pritisku mase, nje hvali. Če bi drugega ne bilo, vsaj zapisalo bi se bilo in nam tako marsikaj ohranilo, kar je zdaj, naši glasbeni kulturi v največjo škodo, za veke izgubljeno.

Res smo sicer pridobili v tej dobi narodno večglasje, toda tudi to ni originalna slovenska iznajdba, seveda tudi stara ne. Najstarejše je to večglasje in v resnici tudi najbujnejše in najbogatejše, kolikor moremo doslej ugotoviti, na Koroškem in precej tudi na visokem Gorenjskem. Zanimivo je, da so tudi Italijani, ki stanujejo v bližini alpskih Nemcev, sprejeli večglasje v svojo narodno pesem, večglasje, ki je tako kot naše. Hrvati, ki so sloveli doslej samo po svoji izraziti hrvatski kvinti ob sklepih, v novjšem času, če sem prav poučen, tudi poizkušajo posnemati naše večglasno narodno petje. Brez dvoma se jim bo to sčasoma posrečilo, kakor se je nam le prehitro; samo pazijo naj, da izguba ob novi pridobitvi ne bo tako velika in obžalovanja vredna, kakor je naša.

¹ Pomislimo samo na to, koliko starih umetniških vrednot se je po naših cerkvah v 19. stoletju nadomestilo z dragimi, ničvrednimi, šablonsko-tovarniški izdelki: pa se 20. stoletje, žal, tudi še ni ootreslo uničevalnega herostratskega duha.

